

Ngaahi faito'o huhu malu'i COVID-19 mo e ngāue'angá

Kuo ngāue'aki ha ngaahi lao fo'ou 'a ia 'oku felāve'i mo e ngaahi fiema'u ki he huhu malu'i COVID-19 mo e ngāue'angá, 'i he malumalu 'o e Fokotu'utu'u Malu'i ki he COVID-19 (ko e founiga maama halá).

**Tu'utu'uni 'a e Pule'angá ki he huhu malu'i
'i he ngāue'angá 'i he malulmalu 'o e
Fokotu'utu'u Malu'i ki he COVID-19**

Kuo tu'utu'uni 'e he Pule'angá ko e ngāue 'i he ngaahi tafa'aki pau pe ko e ngaahi fa'ahinga 'o e pisinisi kuo pau ke fakahoko pē ia 'e he kakai kuo 'osi hahu malu'i. 'Oku kau ki henī 'a e kau ngāue 'i he ngaahi pisinisi 'oku pau ke nau ngāue'aki 'a e My Vaccine Passes (Ngaahi Tohi Fakamo'oni ki he Huhu Malu'i) 'i he'enau fakahoko ngāue, pe fakahoko ngāue 'i ha ngaahi fakangatangata 'oku si'si'i ange, 'i he lēvolo kotoa 'o e founa maama halá (traffic light system). Ki ha fakamatala lahi ange vakai ki he: [covid19.govt.nz/
myvaccinepass](https://covid19.govt.nz/myvaccinepass)

‘Oku ngāue’aki ‘a e tu’utu’uni ko ‘enī ki he ngaahi sēvesi ki he me’atokoní mo e inú (‘ikai kau ki ai ‘a e ngaahi pisinisi ‘oku fakalele ‘ata’atā pē ko ha ngaahi fakatau’anga me’akai ke ‘ave - takeaways), ngaahi ouau ‘oku fakahoko (events), ngaahi pisinisi ‘oku hoko ai ha fevāofí’aki mo e ngaahi feitu’u fai’anga fakamālohisino ‘i loto falé hangē ko e ngaahi fale fakamālohisinó (qyms).

‘Oku ngāue’aki ‘a e tu’utu’uní ‘o tatau ai pē pe ‘oku fili ‘a e pisinisí ke nau ‘eke ‘a e My Vaccine Passes meí he’enau kau kositomaá pe kau fakataú.

Ki he fakaikiiki kakato fekau'aki mo e ngāue 'i he feitu'u kuo tu'utu'unia ki ai 'e he Pule'angā 'a e huhu malu'ī, vakai ki he: covid19.govt.nz/mandatory-vaccinations

**'E toe lava foki ke hoko ko ha fiema'u meí he
ngaahi pisinisí 'a hono huhu malu'i 'o e kau
ngāué 'o makatu'unga 'i hano vakai'i 'o e
tu'unqa fakatu'utāmaki ki he COVID-19**

'E tatau ai pē kapau 'oku 'ikai kaunga 'a e ngāué ki he tu'utu'uni huhu malu'i 'a e Pule'angá, 'e kei lava pē ke fiema'u 'e ha pisinisi ke fakahoko ha ngāue pau 'e he kakai kuo nau 'osi huhu malu'i, makatu'unga 'i he 'ene tu'u fakatu'utāmaki ko ia ke nau ma'u pe fakamafola atu 'a e COVID-19 ki ha ní'ihi kehe.

Ki ha fakamatala lahi ange fekau'aki mo e founga ki hono fakahoko 'o hano vakai'i 'o ha tu'unga fakatu'utāmaki (risk assessment), vakai ki he uepisaiti 'a e WorkSafe:
www.worksafe.govt.nz

'E ma'u atu ha me'angāue fo'ou ki hono vakai'i 'o e hahu malu'í (vaccination assessment tool) meí he konga loto 'o Tīsemá, ke tokoni ki he faitu'utu'uni 'a e ngaahi pisinísí 'o fekau'aki mo e ngaahi fiema'u ki he hahu malu'í 'i he ngāue'angá. 'E 'atā pē ki he ngaahi pisinísí kenau fili pē tenau ngāue'aki 'a e me'angāué, pea 'e 'ikai ke mafai lahi ange 'a e me'angāué 'i ha ngaahi vakai'i 'o e tu'unga fakatu'utāmakí kuo 'osi fakahoko.

Ki ha fakamatala lahi ange, vakai ki he: www.business.govt.nz/covid-19/vaccination-assessment-tool

**'Oku 'atā atu ha totongi ki ha taimi ngāue 'e
to'o 'e he kau ngāuē ke fakahoko ai honau
huhu malu'í**

Kuo pau ki he ngaahi ngāue'angá, 'i he tu'utu'uni 'a e laó, ke nau tuku atu ha taimi fe'unga 'oku totongi ke nofo ai 'a e kau ngāue meí he ngāue 'o fakahoko honau ngaahi huhu malu'i meí he COVID-19.

Ko e lahi 'o e taimi 'e to'ó mo e taimi ke to'o aí 'e fiema'u ke talanoa ki ai "i he fefalala'aki (good faith)" 'a e ngāue'angá mo e kau ngāué, 'o makatu'unga 'i he ngaahi tūkunga fakafō'ituitui takitaha. 'Oku kau ki he ngaahi me'a ke fakakaukau'í 'a e feitu'u 'oku tu'u ai 'a e senitā fai'anga huhu malu'i ofi tahá, ngaahi taimi 'apoinimeni 'oku 'atā atú, ngaahi founiga ki he fefononga'akí, taimi ki he fefononga'akí, mo e taimi ki hono siofi hili 'a e huhu malu'i. 'Oku 'i ai 'a e fakamatatala lahi ange fekau'aki mo e ngaahi fatongia ki he fefalala'aki 'i lalo.

Kapau 'oku 'i ai ha ngaahi 'ā vahevahe kehe ki hono hahu malu'i 'o e kau ngāue, 'oku totonu ke tokoni atu 'a e ngaahi ngāue'angá ke solova kinautolu 'i he tu'unga 'e ala malava aí. 'E 'i ai ha ngaahi 'uhinga fekau'aki mo e hoha'a ki he mo'ui leleí pe ngaahi 'uhinga kehe 'a ha kau ngāue 'e ní'ihi ki hono fiema'u ko ia 'o ha tokonú.

Totongi fo'ou 'o ha fakatokanga ki he vaha'a taimi 'e 'ikai toe si'i hifo 'i he uike 'e 4 ki hono fakangata 'o ha ngāue

Kapau 'oku fakangata ha aleapau ngāue koe'uhí ko ha ngaahi fiema'u fakangāue fekau'aki mo e huhu malu'i, kuo pau ki he ngāue'angá, 'i he fiema'u 'a e laó, ke ne totongi atu ha fakatokanga 'e fe'unga mo ha vahe 'e 'ikai toe si'si'i ange 'i he uike 'e 4 ki he tokotaha ngāue 'oku uesday.

'Oku ngāue'aki 'a e vaha'a taimi fakatokanga sī'si'i tahá ki ha tokotaha ngāue pē, 'o tatau ai pē pe 'oku nau 'i he malumalum 'o ha tu'utu'uni huhu malu'i 'a e Pule'angá, pe kapau kuo tu'utu'uni 'e he ngāue'angá ke fiema'u 'a e huhu malu'i 'o hangē ko ia ko ha hili ha'anau fakahoko pē 'e kinautolu hono vakai'i 'o e tu'unga fakatu'utāmaki).

Kapau 'oku 'i ai ha tokotaha ngāue 'oku hā 'i he 'enau aleapau ngāuē 'a e vaha'a taimi fakatokangá 'oku lōloa ange 'i he uike 'e 4, 'e kei ngāue'aki pē 'a e vaha'a taimi lōloá ia. 'Oku kaniseli 'a e fakatokanga fakangatá kapau 'e fakahoko 'a e huhu malu'i 'o ha tokotaha ngāue lolotonga 'o e vaha'a taimi 'o 'enau fakatokangá, tukukehe kapau 'e hoko eni ke ne uesia lahi ai 'a e ngāue'angá. Hangē ko' ení, 'i he taimi kuo fakangāue'i ai 'e he ngāue'angá ha tokotaha ngāue ke ne fetongi ia, pea 'oku 'ikai ke toe 'i ai ha ngāue 'oku 'atā 'i he ngāue'angá.

'Oku 'i ai 'a e ngaahi founa ngāue fekau'aki mo e fefalala'akí ke muimui ki ai. 'Oku totonu ke toki fakakaukau'i pē hano fakangata 'o ha aleapau ngāue 'o kapau 'oku 'ikai toe 'i ai ha ngaahi fokotu'utu'kehe 'e ala ma'u.

Ki ha fakamatala lahi ange, vakai ki he: www.employment.govt.nz/terminate-employment-agreement-covid-19

'Oku kei hokohoko atu pē 'a hono ngāue'aki 'o e lao ki he fakangāue'í (employment law) mo e ngaahi fatongia ki he fefalala'akí

'Oku hokohoko atu pē 'a hono ngāue'aki 'o e lao ki he fakangāue'í mo e ngaahi fatongia ki he "fefalala'akí" 'i he vaha'a 'o e ngaahi ngāue'angá mo e kau ngāuē. 'Oku kau ki he fefalala'akí 'a e 'ikai ko ia ke fakahoko ha ngaahi tō'onga takihala'i pe kākā pea feongoongoi mo fealea'aki. 'Oku ngāue'aki eni ki he ngaahi tūkunga 'oku kau ki ai 'a e (ka 'oku 'ikai ke fakangatangata ki he):

> Ngaahi liliu 'i he fokotu'utu'ngāue pe ngaahi fatongia

- > Fakahoko 'o ha mālōlō mei he ngāuē (leave)
- > Fakahoko 'o ha ngaahi fokotu'utu'fo'ou (restructures) pe fakamālōloo'i meí he ngāuē (redundancies)

> Liliu 'o e ngaahi aleapau ngāue

> Liliu 'o e ngaahi tu'utu'uni fakangāue ki he ngāue'angá.

Ki ha fakamatala lahi ange, vakai ki he: www.employment.govt.nz/workplace-change-process-outline

Ko e kau ngāue mo e ngaahi ngāue'anga 'a ia tenau ngali fiema'u ha tokoni ki ha fakatonutonu 'e ala hoko, ko e Early Resolution (Fakalelei Tōmu'á) ko ha sēvesi ta'etotongi ia 'i he telefoní meí he MBIE ki he kau ngāuē mo e ngaahi ngāue'angá, ke tokonia 'a hono fakalelei'i tōmu'a, vave, mo fakafaingofua 'a e ngaahi palopalema fakangāue, kimu'a ke nau a'u ki ha tu'unga 'oku toe faingata'a ange pea fiema'u ki ai ha founa ngāue 'oku tu'utu'unia pau ange.

Ki ha fakamatala lahi ange, vakai ki he: www.employment.govt.nz/earlyresolution

Fakamatala lahi ange

Ki ha fakamatala lahi ange fekau'aki mo e ngaahi huhu malu'i COVID-19 mo e ngāue'angá, vakai ki he:

www.employment.govt.nz/vaccines

Ki ha fakamatala fakalūkufua fekau'aki mo e COVID-19 mo e ngāue'angá, vakai ki he: www.employment.govt.nz/covid19

Ki ha ngaahi faka'eke'eke fakalūkufua, telefoni ta'etotongi ki he Employment New Zealand 'i he fika **0800 20 90 20**.

Kapau 'oku 'ikai ko e lea faka-Pilitāniá 'a ho'o lea tefitó, 'oku 'atā 'emau kau fakatonuleá ke tokoni atu 'i ha ngaahi lea 'oku laka hake 'i he 180. Ke talanoa mo ha tokotaha fakatonulea:

- > Telefoni hili 'a e 9 pongipongi
- > 'Eke 'a e Ezispeak (Leafaingofua)
- > Fakahā mai kiate kinautolu 'a e lea 'okú ke ngāue'akí

Faka'ata'atā (Disclaimer):

Ko e fakamatala 'i he pepa ko 'ení 'oku lolotonga 'aonga ia mei he 'aho 7 'o Tisema 2021, pea 'e ala fakahoko ki ai ha ngaahi liliu mo ha tānaki 'i he kaha'ú. Ke ma'u atu 'a e fakamuimui tahá, kātaki 'o vakai ki he www.employment.govt.nz

